

Datum

2023-03-28

Vår referens

Lotta Fröding

Utvecklingssekreterare

lotta.froding@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Utbildningsdepartementet - Statens ansvar för skolan STK-2022-1621

Sammanfattning

Utbildningsdepartementet har gett Malmö stad möjlighet att yttra sig över utredningen om *Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag*.

Utredningens uppdrag har varit att ta fram beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för ett statligt huvudmannaskap eller stärkt statligt ansvar för skolan.

Alla skolformer utom förskolan har ingått i utredningen. Även fritidshemmet har ingått. Utredningen lämnar två tänkbara alternativ till utveckling av ett nytt skolsystem.

Alternativ 1 Ett fullgånget förstatligande med statligt huvudmannaskap för skolan. Detta alternativ innebär att staten både har systemansvar och huvudmannaansvar. Systemansvaret gäller både offentliga skolor och kommunal vuxenutbildning (komvux) samt fristående skolor. Huvudmannaansvaret gäller för de offentliga skolorna och komvux.

Alternativ 2 Ett system där statens ansvar förstärks men utan övertagande av huvudmannaansvaret. Detta alternativ innebär att kommunerna har kvar huvudmannaansvar för kommunala skolor och komvux. Staten kommer att ha ett systemansvar för både kommunala skolor och komvux samt fristående skolor.

Förskolenämnden, grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden anser att utredningens föreslagna alternativ behöver utredas vidare innan det går att ta ställning till något av förslagen. Förslaget är att godkänna förslag till yttrande och skicka yttrandet till Utbildningsdepartementet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner yttrandet och skickar yttrandet till Utbildningsdepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss från Utbildningsdepartementet - Statens ansvar för skolan - ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53)

- Statens ansvar för skolan - ett-besluts- och kunskapsunderlag volym 1 (SOU 2022:53)
- Statens ansvar för skolan - ett-besluts- och kunskapsunderlag volym 2 (SOU 2022:53)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 230403 Remiss från Utbildningsdepartementet - Statens ansvar för skolan - ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53)
- Förslag till yttrande KSAU 230412
- Remissvar från grundskolenämnden
- Grundskolenämnden beslut 230216 § 23 med Särskilt yttrande (MP), (L), (V) och (M)
- Remissvar från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslut 230224 § 34 med Särskilt yttrande (L)
- Förskolenämnden beslut 230222 § 27
- Remissvar från förskolenämnden

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2023-04-03

Kommunstyrelsen 2023-04-12

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Förskolenämnden

Grundskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ärendet

I november 2022 överlämnade utredningen om ökat statligt ansvar för skolan sitt betänkande *Statens ansvar för skolan - ett besluts- och kunskapsunderlag* (2022:53) till regeringen. Utredningens uppdrag har varit att ta fram beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för ett statligt huvudmannaskap eller stärkt statligt ansvar för skolan.

Utredningen lägger fram två möjliga alternativ för att utveckla ett nytt skolsystem:

Alternativ 1 – ett fullgånget förstatligande med statligt huvudmannaskap för skolan

I det första alternativet har staten både systemansvar och huvudmannansvar.

Systemansvaret inbegriper såväl offentliga skolor och kommunala vuxenutbildningen (komvux) som fristående skolor. Det innebär bland annat att staten tar över kommunernas ansvar för fördelning av ekonomiska resurser till skolan.

Staten har också huvudmannansvar för de offentliga skolorna och för komvux. Det innebär bland annat att staten har lednings- och driftsansvar för de offentliga skolorna samt arbetsgivaransvar för all offentligt anställd skolpersonal. Inom komvux kan huvudmannaskapet vara skilt från lednings-, drifts- och arbetsgivaransvaret om utbildningen bedrivs på entreprenad. Då ligger detta ansvar i stället på de enskilda utbildningsanordnarna. Fristående skolor har fortfarande enskilda huvudmän och ingen förändring sker jämfört med i dag vad gäller lednings- och driftsansvaret samt arbetsgivaransvaret för dessa.

Det finns två nya skolmyndigheter i stället för Skolverket, Skolinspektionen, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Sameskolstyrelsen. En myndighet hanterar statens systemansvar för skolan

och arbetar med styrning och stöd både till de offentliga skolorna och komvux samt till de fristående skolorna. En annan myndighet hanterar huvudmannaskapet för de offentliga skolorna och komvux.

Alternativ 2 – ett system där staten förstärker sitt ansvar men utan att ta över huvudmannaskapet för skolan

I det andra alternativet har kommunerna kvar huvudmannansvaret för de kommunala skolorna och komvux. Fristående skolor har fortfarande enskilda huvudmän och ingen förändring sker jämfört med i dag vad gäller lednings- och driftsansvaret samt arbetsgivaransvaret för dessa.

På samma sätt som i alternativet med ett fullgånget förstatligande har staten systemansvar såväl för kommunala skolor och komvux som för fristående skolor. Systemansvaret kan däremot se lite annorlunda ut i jämförelse med det fullgångna förstatligandet, eftersom det behöver anpassas till att det finns fler huvudmän i detta alternativ. Det kommer också att uppstå en skillnad i ansvaret för resursfördelningen där kommunerna i olika grad, utifrån de varianter som utredningen skisserar, behåller ett visst ansvar.

Avseende skolmyndigheter finns den systemansvariga myndigheten även i detta alternativ, men det finns ingen ny myndighet med huvudmannansvar.

Remissinstansernas yttranden

Förskolenämnden

Nämnden lyfter att det är anmärkningsvärt att förskolan inte omfattas av utredningen. En förskola av hög kvalitet har större potential än senare insatser att både ”vaccinera” mot framtida skolmisslyckanden och bidra till individens hälsa. Nämnden lyfter att i de få nationella utvärderingar som gjorts av förskolan är emellertid omkring en femtedel av förskolorna i Sverige av otillräcklig kvalitet. Skälen är flerfaldiga. Att barnen i förskolan är unga, mellan 1 - 6 år, gör att förskolans bristande likvärdighet har blivit alltmer kritisk. Konsekvenserna av den omfattande utbyggnaden under de senast 50 åren, det alltmer avancerade pedagogiska uppdraget och kompetensförsörjningens alarmerande utveckling behöver utredas ur ett helhetsperspektiv för att därefter kunna mötas av nya reformer med tydligt barnperspektiv.

Grundskolenämnden

Nämnden bedömer att det är svårt att uttala sig om de förslag som utredningen presenterar, eftersom det inte är några skarpa förslag och fler utredningar behöver genomföras. Grundskolenämnden ställer sig delvis bakom utredningens problemformulering av dagens skolsystem t.ex. att det nuvarande svenska skolsystemet innehåller många styraktörer, både på nationell och lokal nivå, vilket innebär att det finns flera olika skolmyndigheter där styrningen mot huvudmännen ibland är delvis överlappande. Nämnden instämmer däremot inte i att som kommunal huvudman sakna den kapacitet som krävs för att klara uppdraget men inser samtidigt att variationen inom och mellan kommunala och enskilda skolhuvudmän är stor, vilket kan försvåra för en likvärdig utbildning över hela landet. Nämnden instämmer även i utredningens konstaterande att ett ändrat huvudmannaskap skulle innebära stora omflyttningar av både medel, lokaler och personal från kommunal till statlig sektor. Förändringar av den här typen kan få stora konsekvenser både för kommunsektorn och staten och i förlängningen inte bara påverka skolsektorn utan många andra politikområden.

(MP) har lämnat särskilt yttrande.

(L) har lämnat särskilt yttrande.

(V) har lämnat särskilt yttrande.

(M) har lämnat särskilt yttrande.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden gör bedömningen att utredningens resonerande karaktär och brist på skarpa förslag inte ger tillräckligt underlag för nämnden att ta ställning till förmån för ett av förslagen. Nämnden är på en generell nivå enig om att ett eventuellt införande av något av alternativen kräver en politisk samsyn och långsiktiga politiska överenskommelser. Oavsett hur beslutsfattarna på nationellt plan väljer att använda beslutsunderlaget och hur långt de vill gå i att stärka statens ansvar för skolan delar nämnden utredningens bedömning om att det behövs en genomtänkt implementering av en eventuell reform.

(L) har lämnat särskilt yttrande.

Samtliga remissinstanser lämnar kommentarer och synpunkter utifrån de avsnitt som berör respektive verksamhet i förslag till yttrande.

Stadskontorets sammantagna bedömning och förslag

Utredningens uppdrag har varit att se över förutsättningarna för ett statligt huvudmannaskap för skolan och beskriva hur detta kan göras. Syftet är att ge bättre förutsättningar för en mer likvärdig skola av hög kvalitet. Förskolenämnden, grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har yttrat sig och är eniga om att ett eventuellt införande av något av alternativen kräver en politisk samsyn och långsiktiga politiska överenskommelser. Stadskontoret bedömer att det är problematiskt att inte förskolans verksamhet har varit en del i utredningen. Stadskontoret instämmer i förskolenämndens bedömning att hinder kan uppstå om förskolan och skolan har olika huvudmän. Samverkan och en röd tråd genom utbildningsväsendet för det enskilda barnet och sedan eleven kan försvåras. Om ett statligt huvudmannaskap genomförs, bör den statliga huvudmannen vara ensam arbetsgivare för all offentligt anställd skolpersonal.

Stadskontoret instämmer i gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkt att vid ett eventuellt förstatligande kan det vara svårt att anpassa gymnasie- och vuxenutbildningen till lokala förutsättningar och dagens flexibilitet kan minska.

Utan att ta ställning till något av alternativen 1 eller 2 lämnas kommentarer till valda delar av utredningens bedömningar i förslag till yttrande.

Ansvariga

Anna Westerling Ekonomidirektör

Magdalena Bondeson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör